

NÉHÁNY GONDOLAT A GAZDASÁG ÉS A POLITIKA VISZONYÁRÓL A MAGYAR KORMÁNY 2006-OS KONVERGENCIA PROGRAMJA KAPCSÁN

Dr. Gősi János, főiskolai docens
Szegedi Tudományegyetem Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kar
Ökonómiai és Vidékfejlesztési Intézet

SUMMARY

From the year of 2000 economic mainly fiscal policy of Hungarian governments has been more and more subordinated to the their ambitions to win the elections. This tendency can be traced the most in the twice one-hundred days program of the Medgyessy administration paradoxically right after winning the elections. The convergency program of 2006, besides the restrictions, intends to start general structural reform as well.

1. A 2006-os konvergencia program fő jellemzői:

"Az Európai Unió tagságából adódó jogszabályi követelményeknek megfelelően a tagállamok minden évben stabilitási, illetve az eurót még nem bevezetett tagállamok konvergenciaprogramot nyújtanak be a Tanács és a Bizottság részére." kezdődik a dokumentum bevezető része.

"A kormány a hagyományos menetrenden kívül 2006 szeptemberére elkészítette a 2005 decemberi konvergencia program módosított változatát" ... e program keretében mutatja be a középtávú gazdaságpolitikai elképzeléseit, különös tekintettel a magas költségvetési hiány csökkentésére." (Magyarország konvergencia programja 2005-2009) Az államháztartás hiánya a program első intézkedései nélkül 2006-ban meghaladta volna a GDP 11% -át. Ezt kell 2009-re 3%-ra mérsékelni adóemeléssel, kiadáscsökkenéssel és az elsősorban a közszférát érintő strukturális átalakításokkal.

A konvergencia program egy olyan program, amelynek végrehajtása már 2 hónappal elfogadása előtt megkezdődött.

A program számos eleme Bokros Lajos javaslatait idézi (Bokros 2004)

Melyek a program megvalósításának nehézségei?

De először is, hogyan jutottunk idáig, a pénzügyi összeomlás szélére?

Miért nyerte meg a 2006-os parlamenti és miért veszítette el az őszi önkormányzati választásokat a balliberális koalíció?

2. A költségvetési politika fellazulása 2001-től

A 2001-es évtől kezdődően a magyar kormányok gazdaságpolitikája- főként költségvetési politikája- fellazult; egyre nagyobb mértékben rendelődött alá a 2002-es illetve 2006-os parlamenti választások győzelmi céljainak.

A 2000 decemberében elfogadott úgynevezett "kétéves költségvetés" nemcsak Torgyán József kormányból való eltávolítását készítette elő, hanem növelte annak esélyét, hogy Magyarország már az Európai Unióhoz való csatlakozás évében teljesítheti az euró bevezetésének összes feltételét.

A 2002-es választási évben a tényleges államháztartási hiány már júniusban jelentősen meghaladta a tervezetett, de – mint Matolcsy György a FIDESZ vezette kormány volt gazdasági minisztere nyilatkozta - az új kormányzati ciklust megszorításokkal kezdték volna. (Matolcsy 2006)

A FIDESZ elvesztette a 2002-es országgyűlési választásokat, bár a közvélemény-kutatási felmérések szerint az első forduló előtt még 8-9%-kal vezetett szocialista riválisa előtt. A vereségnek valószínűleg két fő oka volt. Az első: a közvéleménykutatók valószínűleg nem jól értelmezték a korábbi évekhez képest kétszeresére növekedett válaszmegtagadók valóságos szavazási szándékát. A második: a FIDESZ vezette kormány két év alatt, 2002-re 25 ezer Ft-ról 50 ezerre emelte a minimálbért, amelynek következtében a versenyszférában a bérszála egészen kiterjedő hasonló arányú emelkedés következett be. A kormány a közszféra legnagyobb létszámú közössége, a közalkalmazottak részére nem adott elegendő forrást, miközben a például a köztisztviselők bérét jelentősen megemelte. A közalkalmazotti bértábla alsó része összetorlódott: például a kezdő takarítónő és a kezdő diplomás nettóbére között alig néhány ezer forint lett a különbség.

A FIDESZ a választási kampányban a biztos vezetés tudatában és a tervezett államháztartási hiány ismeretében nem ígért jelentős béremelést a közalkalmazottak számára. Az MSZP 50%-os béremelést ígért 2002 októberétől amelyet úgy teljesített, hogy a FIDESZ által megkérdőjelezett választási eredmények miatt az önkormányzati választási siker érdekében időpontját előrehozta szeptemberre.

A győztes MSZP-SZDSZ koalíció az úgynevezett "kétszer száznapos program" keretében még számos kiadásnövelő és adócsökkentő intézkedést hozott. A kiadásnövelés elsősorban az MSZP-hez, az adócsökkentés az SZDSZ-hez köthető. A GDP-arányos adóterhelés 2001 és 2006 között mintegy 4 százalékkal csökkent, ami 2006-ban közel 900 milliárd forint adóbevétel kiesést jelentett. A kiadásnövelő intézkedések közül ki kell emelni, a

közalkalmazottak 50%-os béremelésén kívül, a 13 . havi nyugdíj bevezetését és az ambiciózus autópálya-építési programot. 2002 és 2006 között a nyugdíjak és a nettó keresetek reálértéke több mint másfélszer gyorsabban nőtt, mint a GDP.

A 2002-es kormányzati lépések az államháztartási hiány olyan magas szintjét generálták a következő évekre is, amelyet a megtett megszorító intézkedések csak csekély mértékben tudtak mérsékelni. 2003-ban a tervezett 4,5%-ot jelentősen meghaladó hiány alakult ki. 2004-ben a hiány úgy maradt az előző év szintjén, hogy miközben 1%-kal csökkent a reálkereset, az ÁFA –visszatérítések lassításával, és a 13. havi bér 2005-re való áttolásával csökkentették a folyó évi kiadásokat. Ezek a kreatívnak nevezett és az Európai Unió által elutasított és utólag korrigált könyvelési műveletekkel a magyar gazdaságpolitika a felelőtlen lépésektől, az eurózónához való csatlakozás időpontjának többszöri és megalapozatlan változtatásán át eljutott a neveltségességig.

Valójában ezek a trükkök politikai értelemben mégsem voltak hiábavalóak, hiszen a balliberális koalíció egy kormányfőváltással kombinált kétszer százalépes programmal, valamint az EU-tól és a nagy pénzügyi befektetőktől 2006 nyaráig kapott haladékkal készülhetett a 2004-es uniós választásokon elszenvedett vereség revansára... és sikerült!

3. A balliberális koalíció győzelme a 2006-os parlamenti választásokon

Mi volt a győzelem oka? Mindenekelőtt az hogy a reálkeresetek és a reálnyugdíjak a 2002-2006 között több mint 30%-kal nőttek. A FIDESZ "Rosszabbul élünk mint négy éve" című kampányszlogenje lényegében hiteltelennek bizonyult. Az ellenzéknek az államadósággal kapcsolatos fejtegetései , az ezermilliárdok emlegetése a választók óriási többsége számára nem kapcsolódott össze saját gazdasági problémáival. A bizonytalan elkötelezettségű szavazók zöme nem értette, hogy jelentős államadóság esetén egy leendő FIDESZ vezette kormány miből fizetné ki például a 14. havi nyugdíjat.

4. A balliberális koalíció veressége a 2006-os önkormányzati választásokon

Miért aratott átütő győzelmet a FIDESZ az önkormányzati választásokon?

Talán a miniszterelnököt őszödi beszéde miatt? Nem. A kormánypártok már az őszödi beszéd nyilvánosságra kerülése előtt két héttel az október 1-i választási eredményekhez hasonló

pozíciót foglaltak el. A népszerűségvesztés oka a konvergencia program augusztusi és szeptemberi megszorító intézkedéseiben keresendő. 2006 augusztus 1-től 30%-kal emelkedett a gáz és 14%-kal az áram ára. Szeptember 1-től pedig –számos intézkedés között –15 –ről 20%-ra nőtt az ÁFA, életbe lépett a 20%-os kamatadó és tőzsdei árfolyamnyereségadó; 2,5 %-kal nőtt a munkavállalói járulék, amely 3,5%-kal – havi 3-4-5-6 ezer forinttal – csökkentette a nettó nominál- és reálbért.

A választók szeptemberben érzékelték az 5%-os ÁFA-emelést jelentősen meghaladó élelmiszer áremelkedést. A választók zöme a szeptember végi kampánycsend idején szembesült a 3-4-5-6 ezer forintos nettó nominálbér csökkenéssel. A nettó nominálbér csökkentése nemcsak anyagilag, hanem lélektanilag is rendkívül diasztikus elvonási mód. A sarcolásnak nemcsak a mértéke, hanem a módszere, sőt megkezdésének időpontja is rendkívül fontos!

A csoda nem a FIDESZ átütő győzelme, hanem az, hogy az MSZP, illetve a balliberális koalíció Budapesten, Szegeden, Miskolcon Pécsen és még néhány megyei jogú, valamint közepes nagyságú városban megőrizte többségét.

5. A konvergencia program lehetséges alternatívái

Vannak-e a Programnak reálisan megvalósítható alternatívái?

A szakértők óriási többsége szerint a lényegre tekintve nincs. A szakértők megállapítják, hogy a program a terheket az egész társadalomra teríti szét. A Nemzetközi Valutaalap szakértői és a Magyar Nemzeti Bank adóemelések helyett a kiadás csökkentésre helyezi a hangsúlyt, amely a 13. havi nyugdíj megvonásától a közszféra béreinek és a szociális transzferek csökkentéséig terjedne. (Dózsa, Lambert 2006) és (A Valutaalap delegációjának zárómegállapításai 2006).

Az igazán nehéz problémákat mindenki közszférát érintő strukturális reformok tartalmában és a végrehajtás ördögi részleteiben látja.

6. A Programban felvázolt strukturális reformok végrehajtásának néhány problémája.

- a.) A kormányzat és az ellenzék erői között semmilyen lényeges kérdésben nincs egyetértés
- b.) A reformok átmeneti időszakában nőnek a költségek és romlik a szolgáltatások színvonala

c.) Magyarországon számtalan, gyakran már évtizedekkel ezelőtt felismert, viszonylag egyszerű szabályozással és minimális ráfordítással kezelhető problémát sem tudunk megoldani, sőt a helyzet folyamatosan romlik.

d.) 2007 tavaszán, a program megvalósításának döntő időszakában az ellenzék a növekvő elégedetlenséget kihasználva, általános támadásba fog átmenni, hogy kikényszerítse az előrehozott parlamenti választásokat.

IRODALOMJEGYZÉK

Bokros 2004	Bokros Lajos : Verseny és szolidaritás Élet és Irodalom Budapest, 2004.
Dózsa-Lambert 2006	Dózsa György-Lambert Gábor : Járai Zsigmond a konvergencia programról. Legalább a számok reálisak. Figyelőnet 2006. szeptember 07. www.fn.hu
Matolcsy 2006	Matolcsy György: A 2010-es eur mellett Figyelőnet (2006. október 11.)
Magyarország Konvergencia Programja 2006	Magyarország Konvergencia Programja 2005-2009
A Valutaalap delegációjának zárómegállapításai 2006	Nemzetközi Valutaalap Magyarország -2006. évi IV. cikkely szerinti konzultáció. A Valutaalap delegációjának zárómegállapításai 2006. június 6. Pénzügyminisztérium www2.pm.gov.hu